

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A FŐISKOLAI MAGYAR IRODALMI TÁRSASÁG.

<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, Kollegium.</p> <p>Megjelenik havonként kétszer.</p>	<p>Felölő szerkesztő: FEJES GÁBOR.</p> <p>Szerkesztőtársai: Sebestyén Béla, H. Nagy Jenő.</p> <p>Kiadóhivatali főnök: Hajdu Árpád.</p>	<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK:</p> <p>Egész évre 5 korona. Fél évre 2 kor. 50 fill</p> <p>Ifjúsági egyesületeknek 4 korona. Főiskolai hallgatóknak 3 korona.</p> <p>Egyes szám ára: 40 fillér.</p>
---	---	--

Bizonytalanság.

A lefolyt egyházkerületi közgyűlés második napja elé lázas érdeklődéssel tekintett a főiskola jogász ifjúsága. A díszterem két karzata mintha megroppant volna a teher alatt. Egy sokat vajudott, vitatott kérdés tartotta szokatlan izgalomban az akadémia polgárságát. Egy kérdés, melynek eldöntésétől függ a kollégium egy régi, erős szervének teljes megtörése, vagy további virágzása. Egy kérdés, melyet ha úgy meg nem oldanak, mint ahogy a beállt szükség parancsolja, úgy vessenek magukra azok az egyház és iskola pártoló barátok, kik jóakarattal eddig is már ennek az életerős, hatalmas szervnek visszafejlődését, világos hanyatlását idézték elő. Mert hiába minden okos beszéd és helyes elmélet, mely a kollokviumi kényszert fenn akarja tartani, — a tények izenként szedik szét az erősnek látszó érvet és döntik meg az okoskodást.

Az a kérdés, mi a helyesebb a kollégium jövője szempontjából: fenntartásának-e továbbra is a kollokviumok a jogi fakultáson, vagy eltöröltessenek?

Azok, kik az eltörlés ellen foglalnak állást és bizonyítgatják, hogy az ifjúságnak tanulni kell, — mit csak a kollokvium fenntartásával lehet elérni — nem tesznek különbséget kollokvium és tanulás között. Arról kell tehát distingválni: egyet jelent-e a kollokvium a tanulással? Erre pedig a leghatározottabb „nemmel“ kell felelnünk. Azért, hogy valaki kollokvál, e körülmény nem teszi azt, hogy szorgalmasan tanult volna s legkevésbé jelenti, hogy különbb jogász volna az illető, mint az, aki nem kollokvált. Nálunk Magyarországon éppen a sok vizsgával teszik tönkre

ay ifjúságot. Ha vas idegei volnának is annak az ifjúnak, a sok vizsga izgalom, a tanárok hangulatától, szeszélyétől való félelem megőrli a legerősebb szervezetet is. Az eredmény azonban nem az, mit a „vizsgák“ rendszerének hívei várnak. Elismert dolog, hogy a külföldi, angol és német tanítási rendszer az eredmény tekintetében, értjük ezalatt: a tudást, az ismeretek terjedelmét, ezek összefüggését és alaposságát — jóval többet produkál.

A kollokviumok egyáltalán nem szolgáltatnak bizonyítékot arra nézve, hogy a kollokváló többet tanul és tud, mint aki nem kollokvál!

Az az egyetemi hallgató, aki az alapvizsgán biztos sikerrel át akar menni (pedig a legtöbb át akar) éppen úgy tanul, mint a debreceni jogász. Az a többlet — mi a kollokviumi tárgyak folytán, mik között nemcsak alapvizsgai tárgyak vannak — kiegyenlítődik azáltal, hogy az egyetemi alapvizsgai könyvek terjedelme nagyobb általán, mint az akadémiai alapvizsgai studiumok. Szó sincs tehát arról, hogy ott, hol nem áll fenn a kollokviumi kényszer, nem kellene éppen úgy tanulni, mint Debrecenben. Tanulni annak, ki boldogúlni akar, — éppen úgy kell, mint nálunk, csak kollokválni nem kötele.

Miért mennek mégis inkább más főiskolára, vagy a pesti és kolozsvári egyetemre el tőlünk s miért nem maradnak itt? Az ok tisztán látható. Miért akassza meg valaki magát esetleg már a kollokviumokkal? Megtörténik ugyanis, hogy valaki tanult, de mert a kollokviumi jegyzet nem volt minden részében hű, vagy teljes, elbukik, jóllehet a gyorsíró által készített (mert közönséges írással lehe-

tetlen csak kevésbé jó jegyzetet is csinálnj) jegyzetet tudta.

Igy aztán a másodszori, esetleg harmadszori neki menéssel annyi időt veszít, hogy egyetemen azalatt nyomtatott, rendszeres munkákból alapvizsgára elkészül s emellett még az az előnye is meg van, hogy azokból a könyvekből alapvizsgázott, melyekből majd szigorlatot kell tennie. Egy vizsgát állt ki 3 helyett s határozottan előnyben van velünk szemben.

Azt mondják a kollokviumi rendszer pártfogói, hogy egyetemen nincs meg a leckelátogatási szigor. Erről nagyon sokat lehetne vitatkozni, hogy milyen eredménye van az óralátogatásnak. Elméletileg el kell ismerni, hogy mindenkinek előnyére válik, ha előadást hallgat. Hogy a gyakorlatban nincs meg a túlságos eredménye, a vizsgáztató tanárok tudják legjobban, kik sokszor megdöbbenve tapasztalják, hogy a vizsgázó jogász, — dacára a pontos óralátogatásnak — vajmi keveset, vagy egyáltalán semmit sem jegyzett meg az előadásból. Mert ha annak idején megjegyezte volna is a magyarázatot — mire a kollokvium ideje eljön, az könnyű páráként elszállt a fejéből. Így hát a kollokvium hasznosságával szoros összefüggésben álló leckelátogatási szigor sem annyira jelentős az eredmény szempontjából, mint azt a kollokviumi kényszer hívei gondolják. Az ügyvédi irodába járó egyetemi jogász ezen időt a gyakorlati ismeretek szerzésére fordítja, az a rész pedig, mely inkább az elméletbe kíván mélyebben behatolni s anyagi helyzete is megengedi — az úgy is ott van az egyetem falai közt és hallgatja az előadást. A kollokviumi rendszernek tehát végeredményben nincs meg az a haszna, mit sokan várnak tőle. S ha megvolna is, ez nem áll arányban azzal a veszteséggel, mely a kollégiumot ennek fenntartása miatt éri. Belátta ezt az akadémiai tanárikar, midőn két évvel ezelőtt egyhangú javaslatát az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztette a kollokviumok eltörléséről. Akkor nagy többséggel leszavazták. Azóta megint 90-el apadt a debreczeni jogászok száma

s hanyatlott az ifjúsági élet s száll lejjebb és lejjebb büszkén hangoztatott elsőségünk. Az idén már a 100-at is alig haladjuk felül s a jövő évben kérdés: megüjtük-e a 100-at.

Nem szúr-e szemet ez a rohamos esés s nem ütnek-e el bennünket ezen a címen az egyetemtől?

Ilyen gondolatokkal telítve vártuk az idei egyházkerületi közgyűlés második napját — és a kollokviumok felől való döntést, ami azonban nem történt meg, mert a javaslat a konvent elé kerül elintézés végett.

Ha pedig ott döntenek felette — egyáltalán nem bizonyos, hogy a kényszert el fogják törölni.

—s.—r.

Strófák.

Irta: Fejes Gábor.

I.

Barna szemű, zalai lánynak
Fogadtam örök, hű szerelmet.
Havazó, hideg, téli este
Bolondos, édes zene mellett.

Azóta álmunk elveszítve,
De én az esküt holtig állom.
Barna szemű, zalai lánynak
Bűnét könnyezve megbocsátom.

II.

Dalra Te gyújtasz most is engem,
Hogy átkozhatnám asszony voltod?
Híszén, ki elvett, ajka szomját
Csókod tüzével soh'se oltod.

Enyém az édes ölelésed,
Asszony arcodon ég a csókom.
Dalom siratod titkos órán
...Könnyed foly majd a koporsómon.

Spanyol vizeken.

Irta: Sotyori Nagy Sándor.

Este hat órakor indultunk Marseilléből — *magyar gőzösön* — s neki vágtunk az örökké háborgó, nyugtalan lyoni öbölnek. A spanyol partok bebarangolása volt utazásunk célja. Szép nyári est volt. Az utasok hídján vidám beszélgetés és zeneszó közt töltöttük az időt. Repültek

a percek észrevétlenül. A tenger mint álomba szenderült óriás, nyugodtan hagyta tova suhanni a délceg hajót.

De elhagytuk a marseillé öblét, nyílt tengerre értünk. Az imént még nyugvó tenger is ébredezett. Előbb csak apró, játszi fodrocskák zavarták meg nyugalmat, törték meg tükörsíma felületét. Majd a fodrocskák egyesültek s hullám, hullámra tódult s délcegen suhanó büszke hajónkat dobálta könnyű lepkeként. Mind jobban és jobban érezhetővé vált a hajó mozgása; jobbra-balra dülöngőzött s hol előre bukott, mintha orrával egyenesen a tenger fenekére akarna rohanni, hol felágaskodott, mint a dacos, szilaj csikó. A morajló, zúgó, tajtékos hullámokon mind bolondabbul kezdett táncolni hajónk. Elhalt a kacaj s megfagyott a szó a vídám utasok ajkán s remegve, félve, halk búno szerát (jó éjszakát) rebegve zárkóztak kajútjeikbe. S én a portengerhez szokott debreceni diák, mosolyogva néztem a félnék utasokat, kiknek legnagyobb részben tenger partján ringett a bölcsőjük. Felmentem a parancsnoki hídra, hol épen két magyar származású tiszt teljesített szolgálatot. Szétteljesíttem a parancsnoki hídról a haragvó tengerre.

Egyszerre valami különös érzés vesz erőt rajtam, mit leírni sem tudok. Éget valami vágyakozás, hogy kirepüljek a nyílt tengerre, hol szabadnak érzem magam, mint a sirály, mint a vihar fecskéje. Majd érdekes tünemény vonja magára figyelmem. A tenger színén rajzó Noctiluca-k milliárdnyi hada fel-fel csillanó fénnel világít, mintha száz meg száz égő gyertya ragyogna a víz alatt. A hajó által erősen felkavart hullámok izgatására villanyfényként ható foszforeszkáló fényt sugároznak, ezen különben apró, csodás ázalék állatkák.

De hirtelen heves szélroham suhan át a hajón, belekapaszkodik a hatalmas kötélzetbe, megrázza vadul. S a drót kötelek zizegő hangot hallatnak, mintha a szél gitározna rajtuk. Mind nagyobb és nagyobb víztömbök csapódnak a hajó oldalához s zúzódnak fehér tajtékká.

A tenger apró lámpásai kialusznak, szép fényöket kioltják a sisteregve zúgó hófehér habok, hevesen kavarogva a tajtékozó hullámokon. Egyszerre viharfelhők tornyosúlnak a kellemesen üdítő délkeleti szellő elül, hogy annál erősebben támadhasson fel a bóra, a tengert korbácsoló északi szél.

Fékevesztett, vad ordításként — valósággal üvölt a hajó kötelei között — s az acél árboc majd megroppan a szélvihar hatalmas erejétől. A hullámok be-be csapnak s végig söprik a fedélzetet. Ágyúdörgés szerű robajjal csapódnak a hajó oldalához, úgy, hogy bordái recsegnek s a hatalmas árboc meg-meg hajol.

A szolgálattevő tengerészek, őrtiszt és matrózok a parancsnoki híd korlátjához, vagy őrhelyükön levő szilárd hajórészhez kapcsolják magukat, hogy a hajón át-át csapó hullámok, vagy a szélvihar le ne sodorják őket az örvénylő tengerbe. Ekkor sem hagytam oda a parancsnoki hidat, az őrtiszt engedelmével ott maradtam mellette, oda kapcsolva szilárdan a korláthoz s gyönyörködtem abban a borzasztóan szép látványban, mit a haragosan viharzó tenger nyújtott. Eszembe jutott a költő szava:

„Habóriások bős csatározása
Hajónk dobálja könnyű lepkeként.
Edzett hajós is borzalommal látja
Mi vár reá s elveszti a reményt.
Mit emberkézzel össze róttak egybe,
Recsegve roppan, meg nem áll helyén
S pihen a gép is, nagy hatalma vesztve,
Még egy lökés csak s árba fúl szegény“.

S eszembe jutott a tengerész halál, mikor dühös fúriákká változott, hömpölygő hullámok hatalmas vashajókat törnek össze s az ifjú szívek viruló reményit foszlányokká tépik. Temetnek ezután, sirhant, fejfa nélkül. Maga a gyilkos tenger temeti áldozatát.

De nem, valósággal nem is a tenger gyilkol, hanem két cinkostársa, az egyik a vihar, a másik: a meredek partok, zátonyok s a víz színe alatt lappangó sziklák. S a dühös hullámok végre csendesen elsímúlnak az áldozatok felett és moraj-

lanak sejtelmesen, mintha vígasztaló zsolozmál dúdolnának halkán. S a hullám színeken kicsiny, fürge ezüstös halacszkák játszadoznak szépen, békésen. A spanyol tengeren töltött éjszakámra úgy emlékszem vissza, mint életem egyik legborzasztóbb de legszebb éjjelére.

II.

Barcelónában.

Reggel nyolc órakor pillantottuk meg a távolban kéklő spanyol partokat — Barcelónának — Spanyolország legnagyobb, legszebb kikötő városának partjait.

Majd feltűntek a távol homályos ködébe búrkolva a város körvonalai. Legelőször Kolumbusz Kristóf hatalmas oszlopa — Európa legmagasabb építményeinek egyike — bontakozott ki a távoli homályos, ködös képből. Hirtelen éles trombitaszó harsant, majdnem egyidejűleg megszólalt hajónk jelző körtje, panaszos mély bűgásával megreszkettette a levegőt. A kikötő bejáratánál horgonyozó spanyol hajóhad jelző hajóján harsant meg a trombita. A spanyolok udvariásan megelőztek bennünket az üdvözlésben s köszöntöttek egyszer félárbcra eresztett lobogóval s harsány trombitszóval — mit hajónk tisztos kereskedelmi hajóhoz illően háromszoros kürtbűgással és háromszor félárbcra eresztett *magyar lobogóval* viszonzott (tengerész szokás szerint).

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy a nagyszerű spanyol hajóhad mindnyájunkat meglepett, úgy szépségével, tisztaságával, mint legmodernebb hajóóriásaival. Tizenegy délceg, hatalmas hadihajó állott egymás mellett horgonyozva.

A kikötő tele volt minden rendű és rangú járművel, kétevezős csolnakocskától fel 20—24,000 tonnás hajóóriásokig. Hajónk nem tudott a parton kikötni a kikötő túlszűfolttsága miatt. Horgonyt vetett hát egy kissé távol a parttól, úgy tizenegy óra tájt. Még jóformán meg sem állottunk már is valóságos csolnak rajok rohanták meg a hajót. Mind arra pályáztak, hogy az utasokat partraszállítsák s

oly őrült zajt csaptak, hogy majd meg-siketültünk s a nagy versengésben több csolnakos még össze is verekedett. A földéletről alig bocsájtották le a hajóhidat, mikor hirtelen egész sereg fekete bőrű emberáradat lepi el a fedélzetet. Egykettőre benépesítettek mindent s ha a kapitány őrt nem állítana a fedélzetre, kifosztanák az egész hajót. Közben minden lehető és lehetetlen ajánlatot tesznek az idegeneknek. Egyik a csolnakját, másik szállodáját, fiatal embernek jó szóra-kozást, fényképet, papagályt, kanárit, kis kutyát. Fülleres cipőzsinórtól kezdve minden elképzelhető és elképzelhetetlen minőségű árút, még embert is vehetsz. Ha egyet elzavarsz, más jön helyette. Az ember majd megbódul a szokatlan zsvajban, hol kiabálnak hozzád a világ minden nyelvén. Midőn partra szálltunk, valósággal megkönnyebbülten lélekzettünk fel a nagy zsvaj után.

Barcelona ma érdekes bikaviadal színhelye lesz, ugyanis ma küzdenek Spanyolország le híresebb torreadorai, a híres Pepete és Bienvenida. — Partra szállva, legelső dolgunk volt, hogy a délutáni bikaviadalra jegy után nézzünk. Szerencsére még az Il-Sombra-ra (árnyékos oldalra) válthattunk egyszerű ülőhelyet. (Az ülőhelyek ugyanis Sol és Sombra — napos és árnyas oldal — szerint vannak megkülönböztetve). A Sombra sokkal drágább, mint a Sol. Páholy és támlásszék csak az árnyas oldalon van. A napos oldalon csak egyszerű ülőhelyek vannak s csodálatos, bár a legolcsóbb ülőhely 2 peseta (korona), páholy 60 korona s a hatalmas aréna, melyben 10—12,000 ember fér el, mégis mindig telve van. Annyira vérében van a bikaviadal minden spanyolnak, hogy még a koldús szegény is inkább szájából veszi el a falatot, de a drága jegyet megváltja a bikaviadalra.

Igaz, hogy csak minden három héten van egyszer bikaviadal.

Egy Calle de Cortesi (Országház utcai) szép vendéglőbe tértünk be ebédre. Kis árusok vettek körül azonnal; kínálták a délutáni bikaviadal szereplőinek arcképeit.

Mindenütt csak a délutáni grande Corrida-ról, a nagy bikaviadalról folyt a szó. Mind untalan csak espada, torreador, plazza de Foros, banderilleró szavakat lehetett hallani, vegyítve Pepete és Bienvenida nevével. Ebéd után jó sétát tettünk a városban. Barcelona nemcsak legszebb, de leggazdagabb városa a földközi tengerpartnak. A „*Földközi tenger gyönygé*”-nek nevezik. Csakugyan csodálattal és élvezettel járja az ember a gyönyörű pálmákkal, citrom, narancs és más délszaki fakkal beültetett széles utcáit, melyeket két oldalt valóban művészies paloták szegélyeznek. A forgalom az utcákon nagy, természetes is, mert Barcelona Spanyolország legnagyobb kereskedelmi kikötője. De be kellett fejezni sétánkat, mert kezdődik a bikaviadal! Erről majd máskor!

Előérzet.

(Folytatás és vége.)

Nagyné asszony meg elküldte a csőszfiút a faluba Vasékhoz. Ne várják haza az öreget, mert azt ott tartják ebéden, nem is megy haza, majd csak este felé, hát ne nyugtalankodjanak miatta. Ebéd után pedig kimentek az öregek széjjel nézni a jószág körül, ahol Nagy István sorra mutogatta az öreg Vas Mátyásnak, amit a fiuknak szántak. Nem dicsekvés volt ez, hanem megelégedés, hogy ők is adhatnak, ha nem oly sokat is, de sok hasznosat a fiukkal, legalább nem úgy kezdik az életet, mint ők, hogy mikor megesküdtek, nem volt azonkívül, ami rajtok volt, semmijük a világon.

Mindettől nagy gyönyörűség szállt az öreg Vas Mátyás szívére, amelyet eddig még nem igen érzett. Szinte szeretett volna már otthon lenni, hogy azok is vele örüljenek; neki készülődött, de nem engedték el. Ugyan minek sietnie, hiszen rá érnek most, nincsen semmi dolog már úgy se. Hát csak ott maradt s kóstolgatták a bort, amelyikből majd a lakodalomkor isznak, s beszélgettek nagy vidáman. Még a gyermekkoruk is szóba került, hej de régen volt az, de más idő is járt, hihetetlen mesés idő ma már, de ők átérték, tudják, hogy igaz volt.

Eltelt az idő, észre se vették, hogy bealkonyodott. Télen hamar sötétedik. De most már

megyen, tovább nem maradhat semmi áron, ámbár marasztalták erősen. Meg is indult nagy búcsúzások között, hívta a Kormost is, de az megint eltűnt, bizonyosan a kis csőszfiúval ment haza. No mindegy, úgy is haza talál, hiszen jól ismeri ő már erre az utat. Igaz, hogy mámoros egy kicsit a bortól, meg a nagy örömtől, de kint jó hűvös volt az idő, az majd kiveszi a fejéből a mámort. Ballagott hazafelé, csak úgy taláломra az erdei ösvényen, mert már nem igen látszott az út. Nem is sietett, csak csendesen lépdelt. Majd ha kiér az erdőből, azután könnyebb lesz a járás. Be is volt borúlva, nagy sötét fellegek úsztak az égen, amitől még nagyobb lett a homály, s a szél is feltámadt; először csak csendesen zizegett a fák közt, de azután mindig erősödött. Csípős hideg szél volt, amitől fájni kezdett. Össze akarta húzni a szűrt a vállán, de amikor felemelte a kezét, az egyikbe nagyon bele állt a fájás. Így hát csak fél kézzel igazított rajta egyet. Az a fa, az a fa — dűnnyögött az öreg, de azután kiment a fejéből, s máson gondolkozott. Fájni kezdett és sietésre fogta a dolgot, de megbotlott léptenyomon s a faágak is fogták. Mintha letért volna az útról? Már bizonyosan letért, na de egy irányba halad, mindjárt kijut innen így is nem sokára. Azért csak haladt előre, de az erdő széle csak nem akart látszani. Eltévedt volna talán? Lehet, de már legokosabb lesz, ha csak megy előre. Majd kitalál valamikor a falu alatt. Eszébe jutott megint a Kormos. Az most kivezetné, mért is engedte el magától?...

Megbotlott, elesett. A fájás megint nagyon a vállába állott, alig tudott feltápáskodni, de azért ment tovább. Egyszerre megállt. A távolból kutyaugatást hordott felé a szél. A Kormos ugat. Biztosan a Kormos, annak van ilyen vastag, erős hangja. Őt keresi biztosan. Na így nincs semmi baj, majd ide talál a nyomon. Kiáltott is neki: Kormos! Kormos! s azután hallgatózott. Az erdő vissza kiabált. A kutyaugatás is elhalt. Csend lett. Talán csak képzelődött volna? Nem, nem. Biztosan a Kormos jött utána. Azután haladt megint tovább, vagyis bukdácsolt előre a fatörzsek között, s valami nyugtalanító rettegés ült a lelkére, hátha csakugyan nem jó úton jár, hátha eltévedt, s a Kormos sem találja meg? Mindegy. Ment, hisz egyszer ennek az erdőnek is végződnie kell valahol, mindegy akárhol, onnan majd csak haza megy. De hátha nem

lesz ereje? Érezte, hogy az már fogy s a bor is nagyon meggyöngítette. Elesik, elszedül s itt a hóban a hidegbe eltalál aludni? Akkor megfagy. Ettől a gondolattól szinte ijedten futni kezdett. Már nem fázott, sőt a verejték nagy csöppekben hullott le róla. Izzadt, melege lett a nagy rettegéstől, de csak sietett előre. Egyszerre elkezdett esni a hó is. Sűrű, nagy pelyhekben hullott alá, amitől még síkosabb lett az útja. El is csúszott sokszor s megállt, hogy kiabáljon. Hátha meghallja valaki s ide siet? De a torka összeszorult s csak egy rekedt hörgés szakadt fel a melléből.

Azután újra hallzott a kutyaugatás, de már közelebről. A Kormos megtalálta a nyomot s most már jön utána. Kiáltani akart neki. Ide Kormos, itt vagyok, de csak susogott már. Egyszerre megcsúszott, esett valahová, valami mélybe. Összefutott a fejébe minden, amint ösztönszerűleg kapaszkodni akart, még egy iszonyú sivítás hallatszott, azután csend lett, nagy, néma csend, csak a hulló hópelyhek zizegtek s a kutyaugatást hordta a szél erre mindig erősebben.

*

*

Ott találták meg a hasadékban, ahová lebukott az öreg véresen, összetörve. A Kormos akadt rá először s fájdalmas, gyászos vonításával tudatta Nagyékkel, akik utána jöttek keresni, hogy megvan az öreg Vas Mátyás...

Sebestyén Béla.

Lapszélén.

A hir nagyságai. A csalódás mindig keserű, de azt hiszem, legjobban akkor az, ha olyanba kell csalódnunk, akit mi magunk is igyekeztünk magunk fölé emelni, akiről mindenki, magunk is dobszóval hirdettük: Ez genie.

Pedig dehogy az. Inkább elősdi, akinek a levegője a discret, amit másoktól kierőszakol, a nagyzás, amiről épen mi hirdettük: egyéni sajátság, genie tulajdona, az érthetlenség, ami felett maguk is befelé nevetnek, mások meg, épen azért, mert nem értik, csodálnak.

Hallasz valamit, valami nagyot, valami szépet, amiről ugyan te nem tudod, hogy nagy-e, szép-e csakugyan, de mondják, hát hiszed, hogy ugyan, suttognak egy-egy csoda alkotásról, amit talán még senki sem látott, mystikus jelzőkkel illetnek valakit előtted, aki nagyobb, mint akár-

melyik »földi teremtmény«, a füledbe zengenek a magasztaló tirádák, dús himnuszok s a kebledet valami babonás félelem-tisztelet és bámulat tölti el az előtted még »nagy ismeretlen iránt« s valami vonzerő megkap téged is és lázasan várod, hogy megismerhesd azt, aki már így ismeretlenül is ideálad.

És ha megismerted? Ha a lelkébe tudtál nézni kutató szemekkel, kritikus józansággal...?

Akkor megismered könnyen. A »tág lelki ismeret« zeg-zugaiba hamar beleláthatsz. Igaz, hogy sötét az, igaz, hogy tévesztő, de nem szükséges végig kutatnod. Amelyik háznak a küszöbe ronda, belül is az az. Megérted a nagyságát, épen azért, mert csakugyan érthetelen és elme egy a kedved, hogy a szépségét is keresd. Ugy se' találnád meg.

Tisztán áll előtted — nem az ember, hanem a képe — egy rom, egy fegyház romja, amelyeknek még romantikája is fegyházi és bizony menekülni fogsz tőle, kerülni fogod útvesztőit, levegőjét s huhukoló madarait.

Zéta.

Irodalom.

Oláh Gábor könyve.

— Keletiek nyugaton. —

Nyíltan hirdetem, hogy Csokonai óta nem szült Debrecen Oláh Gábornál eredetibb, érzés és gondolat világában merészebb, erősebb és őszintébb poétát. „Homokos“ Debrecen nem az irodalom és az elismerés városa, mert akkor már régen érdeme szerint méltatta volna ezt a ritka nagytehetségű fiát, aki pedig a maga dicsősége révén erre a városra is vet jókora dicsfényt. De hagyjuk ezt. Régi elkoptatott és utópista téma.

Szárazon regisztrálva a tény: Oláh Gábor egy új könyvet irt „Keletiek nyugaton“ címmel. Sokkal kisebb pont vagyok, mint sem, hogy Oláh Gábor e könyvéről kritikát írjak. Csak azt a hatást akarom papírra vetni, amit a könyv elolvasása idézett bennem. E hatás a csodálatban, az elragadtatásban, a bámúlatban csúcsonyul ki. Mindig nagy tisztelője voltam Oláh Gábor személyének, költészetének. A verseit mohó élvezettel és gyönyörűséggel olvastam. A „Sámson“-t, a modern epika egyik legsikerültebb alkotásának tartom, de egyik sem váltott ki belőlem olyan bámúlatot az Oláh Gábor Isten áldotta nagy tehetségéről, mint a „Keletiek nyugaton“. Sok gáncsot, kicsinyes és előítéletes kritikát is hallottam róla: hogy a nőinemet semmibe sem veszi, sőt kész elfogadni a Deák Ferenc véleményét; hogy önhittsége és nagy elbizakodottsága határtalan; hogy könyve

nagy tehetségű írora vall ugyan, de izléstelen; hogy — Isten és Oláh Gábor bocsáss' — a sok tudomány és ismeret örületes khaosza ez a könyv.

Nem zörög a falevél, ha nem fú a szél. Elismerem, hogy van némi igazuk, akiknek ez a véleménye. De ez a vélemény szinte szörszálhasogatás és a kifogásolható résznek szándékos keresése. Azoknak a véleménye ez, akik az árny mellett nem akarják észrevenni a fényt, azt a fényt, amely elhomályosíthatja őket s akik luciferi tagadással sohasem ismerik el azt, aki egy fejjel nagyobb náluk.

Tulajdonképpen utirajz de amelyben magát Oláh Gábort kapjuk, az élvezetes elbeszélőt, a mély és éles megfigyelőt, a nagy gondolkodót, az örök keresőt, a nyílt és igaz szókimondót. Kaleidoszkopszerű gyorsasággal és változatosággal kapjuk ezt a könyvet, amelynek minden lapja tele van szellemes megjegyzésekkel, eredeti és önálló gondolatokkal, találó hasonlatokkal, frappáns ötletekkel. És ez mind az ő erősen lírai szubjektívizmusából hasad ki, amely sok korlátot ledönt ugyan, sok szabadságot vesz magának: de mindig megkapó s nagy alkotó ereje minden körülmények között hódolásra készíti az olvasót. Rendkívüli, hatalmas tehetség és egyéniség Oláh Gábor: az életbe mélyen belátó szem, természeti és tudományos képességgel felvértezett erős, kemény fej és egy gazdag, intenzív világot élő szív.

És ez a nagy ember érzéseiben, gondolataiban még mindig forrong! A nyugati kultúrét, Páris levegője és zsbongó Babele is mily erős hatással volt rá. Új és szabadabb világnézetek tárultak elébe, Debrecen fojtó levegője helyett friss légcsapta meg, a megszokott keretektől kilépve új hangok, új emberek keltették fel a figyelmét. És ezeknek a harmóniája volt a költőre olyan hatással, — amelyből csak egy „keletiek nyugaton“ szülehetett.

Valósággal első személyben beszéli el az író a könyvben e szinte átalakító hatásokat, amelyeken még Oláh Gáboroknak is át kell menni. Azaz, főleg Oláh Gáboroknak, akik nemcsak meglátni, de megérteni és analizálni is tudják a Nyugat bábeli zsváját és magas kulturfokát.

E rövid ismertetés keretében is külön kell megemlítenem Oláh Gábor stílusát. Jobban mondva, külön kell meghajolnom Oláh Gábor, mint stílművész előtt. Néha bizarr és wildeoszkári, máskor Ady Endrere emlékeztető, de ő úgy tudja magába olvasztani e hatásokat is, hogy minden szava és kifejezése, — egész előadása és nyelve eredeti, hamisítatlan oláhgábori.

Nem mondom ugyan új dolgot, de szívesen ismétlem mindenkor, hogy Oláh Gábor Új-Magyarország fiatal költői között a legerősebb, legtehetségebb, akire még tüneményes jövő vár.

H. Nagy Jenő.

Mírek.

Püspöki beiktatás. A főiskola volt tudós tanárát, Eröss Lajost, kit a tiszántúli egyházkerület 71 szótöbbséggel választott meg Dicsőfi József egyházkerületi főjegyzővel szemben, a kettőjük közt elrendelt pótválasztáson püspökének, — november 17-én délelőtt iktatta be az egyházkerületi közgyűlés a püspöki székbe. Kétségkívül Eröss Lajos személyében olyan embert tisztelt meg az egyházkerület bizalmával, ki minden tekintetben méltó a nagy kitüntetésre. Hatalmas teológiai tudása, a tudomány többi ágaiban is bámúlatos és széleskörű ismerete, a kiváló adminisztratív erő, az igazi kálvinizmus és a mindenki iránt érzett krisztusi szeretet azok az erények, mik a puritán lelkületű és tudós tanárt, az ifjúság egyik legjobb barátját a magas állásba emelték. Midőn mi is a legnagyobb örömnünknek adunk kifejezést a választás eredménye felett, egyúttal közöljük a beiktatás programját, mely a következőleg folyt le a nagytemplomban: először a főiskolai énekar énekelte el a „Teremtőhöz“ című alkalmi éneket (zenéjét szerző Shubert Ferenc) igen szépen és nagy erővel. Ezután az egész gyülekezet fennállva énekelte a 37. dicséret első versét. Ezt követte főtisztelű és méltóságos Eröss Lajos püspök úr magas szárnyalású imája, amely után gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok úr tudatta a megválasztás eredményét és hogy az új püspököt az egyházkerületi közgyűlés is megerősítette állásában s felhívta egyzersmind az eskü letételére, mit a gyülekezet állva hallgatott végig. Az esküt azonban — a hivatalos programtól eltérőleg — Dávidházy János legidősb esperes olvasta fel a püspök előtt s az eskü után a püspök feje felett mondani szokásos kérés és áldó fohászt is ő tartotta. Majd gróf Degenfeld főgondnok üdvözölte a főlesküdtött püspököt s átadta neki az egyházkerületi pecsétet. Ezt követte az esperesek-, egyházi gondnokok-, egyházkerületi tanácsbírák- és jegyzőknek orgonaszó mellett a püspökkel való kézfogása. Ennek végeztével feszült várakozás- és nagy csendben tartotta meg az új püspök programbeszédét, melyben többek között a felekezetek közti béke hívének mondotta magát, ki harcot nem akar, de támadás esetén tudni fogja kötelességét. Követelni fogja és harcol az 1848. XX. t.-c.-ben foglalt teljes megvalósításáért, ami — sajnos, — ma sincs még végrehajtva úgy, mint azt a protestánsok megérdemelnék s amint azt a 48-iki törvényhozás felfogta és rendelte. Nagy gondot fog fektetni a lelkészképzésre is. — Az osztatlan tetszéssel fogadott beszéd után következett Sütő Kálmán, hivatali korra nézve második esperes üdvözölő beszéde, mely után a püspök megáldotta a gyülekezetet. Befejezte az ünnepélyes beiktatást a tanítóképző intézet alkalmi éneke (Vezéravatás), melynek szövegét Jánosi Zoltán, zenéjét P. Nagy Zoltán szerzte. Legvégül pedig a gyüleke-

zet énekelte el a 179-dik dicséret utolsó versét. — Isteni tisztelet után fogadta a püspök a tisztelgő küldöttségek üdvözlő beszédét. Délután az ünnepélyt a „Royal“ szállodában bankett követte. Itt említjük meg, hogy a színházban az új püspök tiszteletére díszelőadás volt, amelyen színre került a „Nagymama“ mit megelőzőleg Jánosi Zoltán- és Gál Zoltántól alkalmi költeményt szavalt Ternyei Lajos és Gyöngyi Jolán.

Ami a délelőtti ünnepély külső fényét illeti, szebbnél-szebb díszmagyarok és palástok vonták magukra a figyelmet, köztük a díszmagyar ruhás főiskolai hallgatók. A nagyszámú és fényes közönség egészen megtöltötte a nagytemplomot.

A „Főiskolai Magyar Irodalmi Társulat“ november 17-én d. u. 5 órakor előkelő és díszes közönség előtt ünnepelte meg a legnagyobb magyar diák Csokonai Vitéz Mihály emlékűnnepét. Az ünnepély fénypontja Oláh Gábor, a Főiskola kitűnő poétája „Csokonai emlékezete“ című színjátékának előadása volt, melyben a szereplő személyek közül Boros Jenő th., mint elnök, Sárközy Lajos (szénior), Sz. Szabó István th. (poéta), tűntek ki dikcióik erejével, míg a dalok éneklésében Kézy Ignác th.-é az érdem. Úgyesen szerepeltek és jók voltak még Széll György (orátor), Jh. Csiha András Jh. (advocatus) Tóth Lajos Jh. és Németh Károly 1 th. A színjáték előadását zajos tapssal honorálta a közönség. Ezt megelőzőleg a „Főiskolai énekkar“ énekelte el: „Óh Tihanynak riadó leánya“, mely után Nagy Ferenc szavalt sok érzéssel Gulyás Józseftől alkalmi költeményt. Ezt követte Marjay Géza elbeszélésének felolvasása, mint az „Irod. Társulat“ a 3 beérkezett pályamű közül díjjal koszorúzott. Majd Orosz Tamás vigszavalatával tartotta állandó derűtségben a közönséget. Az ünnepélyt, tekintettel arra, hogy az énekterem a nagyszámú, érdeklődő közönségét nem tudta volna mind befogadni, 19-én meg kellett ismételn.

Csokonai ünnepély a szobornál. November 18-án délelőtt 11 órakor a régi szokásnak megfelelőleg a „Magyar Irodalmi Társulat“ az idén is megkoszorúzta Csokonai szobrát, hol Fejes Gábor, lapunk felelős szerkesztője tartott hatásos beszédet az „Irod. Társulat“ nevében — lehelyezve a „Társulat“ koszorúját a legnagyobb magyar diák, a nagyköltő s a kora emberei közül kimagasló szellemóriás szobrára.

A Főiskolai Énekkar november hó 18-án délután 4 órakor tartotta emlékűnnepélyét *Vajdai Nagy Lajos* és *Dobosi Erzsébet* kegyes alapítók emlékeztére az énekteremben. Az ünnepélyt az énekkar Ivánka S. gyönyörű gyászdalával nyitotta meg. Utána *nagyf. Csiky Lajos* felügyelő tanár ur meleg szavakban emlékezett meg a kegyes alapítókról, majd felkérvén a kántus jegyzőjét a jutalmazottak megne-

vezésére. A „Honfi dal“ eléneklése után *Masáth Ferenc* 1. th. sikerült szavalata következett. *Fias Kálmán* 4. th. gyönyörű hangjával gyönyörködtette az egybegyűlt kevés számú közönséget, melyet *Balogh István* úr művészies játékával kísért. *Horkay Gyula* 1. th. vigszavalata után énekelte el a kántus Zimaidoppler népdal-egyveleget nagy precizitással, melyet a minden tekintetben sikerült emlékkűnnepély véget ért.

A „Hittanszaki Önképző Társulat“ november hó 22-én (vasárnap) délután 5 órakor tartotta *első „Protestáns estélyét“* a főiskola dísztermében, — amelyre igen díszes, előkelő közönség gyűlt egybe. Ezáltal a Hittanszaki Önképző Társulat régi törekvését valóra váltotta s a félbehagyott protestáns estélyek tartását fölleleventí. A műsort a *főiskolai énekkar* nyitotta meg Doane meglepő precizitással előadott dalával, amely után *Sárközy Lajos főiskolai szénior*, mint a Hittanszaki Önképző Társulat elnöke lendületes beszédben fejtegette a Protestáns estélyek nagy jelentőségét és célját. Ezt követte *Erdős Juliska* művészi zongorajátéka és dr. *Ferency Gyula* akadémiai tanár úr nagyhatású beszéde. A tetszésvihar lecsillapulta után *Nagy András* úr énekelt az ő ismert szép hangjával néhány zsoltárt harmonium kíséret mellett a próba énekeskönyvből. A program legkimagaslóbb száma Sántha Károly — „Magyarország“ című vallásos jelenetének előadása volt, amelynek szerepeit *S. Szabó Emma*, *Németh Károly*, *Hajdu Árpád Nagy Ferenc*, *Bagdi Dániel* és *Tóth Lajos* játszották fényes sikerrel. A *főiskolai zenekar* által előadott Beethoven gyászdalója után *Masáth Ferenc* th. szavalt el Reviczky Gyula „Pán halála“ című remek költeményét. Végül pedig a *179-ik dicséret 10-ik* versének eléneklése zárta be a szépen sikerült első „Protestáns Estélyt“.

Szerkesztői üzenetek.

Kéziratot nem ad vissza a szerkesztőség.

Tisztelettel kérjük lapunk előfizetőit, hogy erre a félelve járó előfizetési díjukat beküldeni szíveskedjenek, s egyuttal kérjük azokat, kik lapunkra előfizetni nem akarnak, hogy az eddig elfogadott lap-példányok közül a legutóbbi (3 számot) visszaküldeni szíveskedjenek. Vissza nem küldés esetén úgy tekintetnek, mint akik lapunkat járattatni akarják.

K. A. Losonc. Verseire kedvező kritikát nem mondhatunk. Arról, hogy közöljük, szó sem lehet.

K. K. Versében van valami érzélgősség; szavakat válogat össze, mik azonban, a költői erő hiányát nem tudják pótolni. Eddigi munkásságát ismerve — öntől jobb költeményeket várunk.

Esetek. (Gólya es Bagoly.) Nem találták el a hangot, melyen ilyen természetű témákat kissé jobb stylussal sikerrel lehetne feldolgozni.

B. L. A maga működése elé is nagyobb reménnyel néztünk. A „Párbaj“-t lovagiasan intézzük el azért, hogy nagyobb megrovás nélkül letegyük közléséről.

Tartalom. 1. Bizonytalanság (s. r.) 2. Strófák. — Fejes Gábor. 3. Spanyol vizeken. — Szotyori Nagy Sándor. 4. Előérzet. — Sebestyén Béla. 5. Lapszállás. — Zéta. 6. Irodalom. — 7. Hírek. — 8. Szerkesztői üzenetek.